

Z REFERATA MILANA UZELCA, PREDSEDNIKA PREDSEDNIŠTVA
CK SK BiH O AFERI „AGROKOMERC“

21. septembra 1987.

Centralni komitet Saveza komunista Bosne i Hercegovine nalazi je pred izuzetnom odgovornošću i pred složeniim poslom da ocijeni sa-lašnju situaciju u Bosni i Hercegovini i zemlji, a posebno u Savezu ko-munista Bosne i Hercegovine nastalu zbog nezakonitog nesamouprav-10g poslovanja u SOUR-u „Agrokomerc“ i da utvrdi neposredne idej-lo-političke zadatke.

Suočeni smo sa jednom od najoštrijih kriza, izazvanom bezobzir-lim oblikom podriivanja ekonomske osnove i pravnog sistema zemlje, izurpacijom vlasti i samoupravljanja, blokadom djelovanja društveno-političkih organizacija i institucija sistema u jednom dijelu Republike. Jezakonitim djelovanjem tehno-birokratske garniture, okupljene u i oko 'oslovodnog odbora „Agrokomerca“ nanesene su velike ekonomske i po-titičke štete Republici i zemlji i, u posebno drastičnom obliku, u tom di-elu Bosne i Hercegovine.

Stanje koje je nastalo zbog toga što se u Složenoj organizaciji udru-enog rada „Agrokomerc“ poslovalo sa mjenicama bez pokrića i na lruge protivzakonite načine, po političkim implikacijama stavlja Soci-alističku Republiku Bosnu i Hercegovinu i Savez komunista Bosne i lercegovine u veoma tešku situaciju, jednu od najtežih u kojoj smo e nalazili.

Razmjere nanesenih ekonomskih šteta su takve i tolike da bi i ti nnogo povoljnijim ekonomskih uslovima nego što su današnji bile "te-ko podnošljive . . .

Slučaj „Agrokomerc“ je diverzija protiv strategije Saveza komu-lista Jugoslavije i praktičnih oblika borbe Saveza komunista Bosne i lercegovine na njenom ostvarivanju. On je i drastično upozorio na ne-ograđenost i slabosti u funkcionisanju našeg ekonomskog, političkog, osebno kreditno-monetarnog i bankarskog sistema. On je i izraz pos-ijeće krize, ali je, po snagama koje je uspio okupiti i po metodama ojima se služio, i sam činilac te krize: aferom „Agrokomerc“ naša tiku-na unutrašnja i politička situacija postala je teža i složenija, a to nije stalo bez negativnih posljedica i na ugled i poziciju naše privrede, So-ijalističke Republike Bosne i Hercegovine, pa i zemlje u svijetu.

U svijesti ljudi taj se slučaj reflektuje kao izraz svih naših sada-njih nemoći i nevolja, inflacije, pada standarda itd. Ona se desila u rijeme sve šireg prodora demokratske svijesti koja oblikuje nove i iz-ičite zahtjeve da ekonomski i politički sistem efikasno funkcionišu i a se dosljedno ostvaruje odgovornost za primjenu ustava i zakona. lučaj „Agrokomerca“ je najteži udarac koji dolazi iz Bosne i Hercego-

vine strategiji i politici Saveza komunista Jugoslavije; naporima radnih ljudi i građana naše zemlje da na vlastitom putu savladujemo sadašnje protivriječnosti i otvaramo perspektive daljeg razvoja.

Po načinu kako ćemo pristupiti razrješenju problema „Agrokomerca“, mjerice se naša sposobnost da probijemo breše koje priječe funkcionisanje našeg sistema u domenu privrede, tržišta, finansijskog sistema, kretanja novca, funkcionisanja banaka, da slamamo otpore koji priječe efikasno funkcionisanje pravnog sistema i odgovornosti njegovih institucija i da jasno razobličavamo i otklonimo sve ono što se izrodilo na samoupravnom mehanizmu djelovanja našeg političkog sistema u djelovanju samog Saveza komunista . . .

Ideja o nametanju sopstvenog koncepta neovisno od odluka društva, od ekonomskih, pravnih i samoupravnih regula, neovisno od politike Saveza komunista nužno je vodila ka potčinjavanju unutar svoje sredine. Postepeno je izrastala pozicija Poslovnog odbora „Agrokomerca“ kao jedina stvarna i nekontrolisana vlast na čitavom području. Neopaženo je, tokom 1986. godine, počela i promjena u organizaciji „Agrokomerca“ pod firmom samoupravne transformacije, a koja je, zapravo, što ni njeni autori nisu krili, bila motivisana tzv. modernim dinamičnim razvojem. Suština je u tome da su se svi odnosi u „Agrokomercu“ između radnih i poslovnih organizacija udruženog rada konstituisali tako da se sva vlast koncentriše u rukama poslovnog odbora.

Proces srastanja institucija sistema u opštini sa tom tehnokratskom strukturom je time bio ubrzan. Čitav društveni i politički život doslovno se preselio u „Agrokomerc“. U takvom procesu srašćivanja, na primitivno shvaćenom menadžerstvu, počele su nicati ideološke izrasline koje će, i pored velike pozornosti javnosti, trebati još dublje i svestranije analizirati. One su se oslanjale na lokalni egoizam dignut na nivo principa i na mit o Fikretu Abdiću koji može sve što drugi ne mogu, na njegovoj neporecivoj kompetentnosti u oblasti tehnologije, finansija, politike, spoljne trgovine itd.

Opštinska organizacija Saveza komunista, iako brojno ojačala u godinama razvoja i promjene privredne strukture, podlegla je tom pritisku. U sastavu njenih organa su najvećim dijelom kadrovi iz „Agrokomerca“. Ona je postepeno gubila i na koncu izgubila svoju samostalnost . . .

Po istoj logici bilo je nužno potčiniti i druge institucije koje su vertikalno, po prirodi svojih funkcija, vezane za Republiku ili su imale zajedničke organe na međuopštinskom području, kao što su opštinski SUP, SDK, tužilaštvo, banke. Razumije se, nešto teže je bilo obezbijediti kontrolu nad onim institucijama na međuopštinskom području koje su zajedničke za više opština, a to su banka, SDK, SDB itd. Kao pokrovitelj i produžena ruka „Agrokomerca“ tu je nastupao Hakija Pozderac, koji je u tome koristio činjenicu što je vršio odgovorne funkcije u finansijama i privredi, da je u ranijem sazivu bio član Centralnog komiteta SKBiH i u dužem vremenskom periodu bio zadužen za opštinske organizacije u Bijaću, zalažući pri tome svoj ugled borca, visokog funkcionera, člana Savjeta Federacije . . .

. . . Ideja „odanosti rodnom kraju“ dovedena je do besmisla: svako ko se u nju nije uklapao, rodom je iz tih krajeva, bio je odbačen, izolovan i odvojen. Po tom kriterijumu dijeljeni su kadrovi iz Republike, pa i iz međuopštinskih organa . . .

Na ekonomskom lokalizmu i egoizmu izrasla je i politička autar-
ja zasnovana na blokadi i izolaciji značajnih institucija sistema koja
sprečavala uvid nepoželjnim, ali pružala pipke za neregularne pritiske
itica na dosta značajnih mjesta u Republici i zemlji, naročito prema
ima gdje se odlučuje o sredstvima i kadrovskoj politici. *Tu blokadu
probila jedino Služba bezbjednosti i to u prvom naletu* na onim po-
nim oblicima nezakonitosti od kojih su neki, po svojoj drskosti, ne-
bilježeni u dosadašnjoj praksi. To su bili spoljni znakovi osnovnog
idrivačkog djelovanja — nezakonitog poslovanja nepokrivenim mje-
cama . . .

irba, 21. septembar 1987.

DESETA SEDNICA CK SKJ O OSTVARIVANJU USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI

25. septembra 1987.

Iz uvodnog izlaganja Milana Pančevskog:

Posebnu težinu i dramatičnu dimenziju imaju pojave kršenja os-
>vnih sloboda i prava građana na Kosovu. Na tom primeru uočljive
L obe karakteristike ovih tendencija: prva, delovanje antisocijalistič-
h i neprijateljskih snaga, u ovom slučaju s pozicija albanskog na-
•nalizma i separatizma, i druga, neefikasnost institucija političkog si-
ema, oportunitizma i pasivnog odnosa SK i ostalih socijalističkih snaga.

Učestali su, u poslednje vreme, ataci na osnove socijalističkog sa-
oupravnog uređenja i bezbednosti zemlje; napadaju se sistem soci-
lističkog samoupravljanja u celini, federativno uređenje, bratstvo i
dinstvo, suverenitet, integritet, nezavisnost, nesvrstana politika; legi-
nitet i vodeća uloga SK; sistem opštenarodne odbrane i uloga JNA;
nalovažava i iskrivljuje suština i karakter NOR-a i socijalističke revo-
cije i si. To je izraz sve agresivnijeg nastupanja raznih antisocijalis-
ikih i antisamoupravnih i neprijateljskih snaga koje koriste složene
conomske i političke probleme u društvu i neefikasnost SK i drugih
)cijalističkih snaga i raznih društvenih mehanizama. Isto tako, njima
Dgoduje nejedinstveni odnos i tretman u određenim sredinama u kva-
ikovanju suštine i opasnosti od ovih pojava i nepreduzimanju odgo-
irajućih aktivnosti za njihovo sprečavanje.

Veoma je ojačala moć formalnih i neformalnih grupa i drugih
ntara moći u udruženom radu i van njega. U ime navodne zaštite
moupravljanja, ovakvi centri, otuđene ekonomske i političke moći,
»riori atakuju na zahteve za dosledno ostvarivanje principa ustavno-
i i zakonitosti, za obezbeđivanje javnosti, uvida i društvene kontrole
radu raznih samoupravnih i društvenih organa da bi se prikrile grupe
?urpacije samoupravljanja i manipulacije sa radnicima...

U borbi za arfirmaciju i ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti, Sa-
iz komunista mora otvoriti zaista široke, smele i energične procese re-
:irmacije principa odgovornosti u svom sopstvenom biću i u svim seg-
mentima društva, reafirmaciju moralnog lika i ličnog primera komu-
iste i nosilaca javnih funkcija. To, istovremeno, od nas traži dalju i
tinsku afirmaciju revolucionarnog i socijalističkog samoupravnog mo-
da, moralnu i društvenu valorizaciju svega onoga što je čestito, što

poštuje i što se bori za ostvarivanje društvenih i zakonskih normi, a za moralnu osudu svakog odstupanja od normi i etike našeg društva, dvojnog morala, nerada, življenja na tuđi račun i nepošten način, malo-građanštine i drugo. Isto tako, od izuzetnog značaja je graditi novi kodeks ponašanja samoupravljača kao i stvaranje i poštovanje poslovnog morala koji je primeren našim samoupravnim društveno-ekonomskim odnosima. Sve to mora stvarati povoljnu društvenu klimu i daleko veće podizanje nivoa poštovanja principa ustavnosti i zakonitosti. . .

Centralni komitet CKJ mora se založiti za brže otklanjanje deformacija u ostvarivanju ustavne koncepcije federacije, republika i pokrajina, zalažući se za zaoštavanje odgovornosti republika i pokrajina u ostvarivanju funkcija federacije i za efikasnije delovanje njenih organa. Moramo se odlučno boriti protiv republičkog i pokrajinskog zatvaranja i etatizma, separatističkih tendencija, slabljenja uloge federacije i njenih organa, ali istovremeno i jednako energično, odbaciti svaki pokušaj nametanja birokratskog centralizma i unitarizma. . .

U okviru ostvarivanja ovakve svoje uloge Savez komunista u svim sredinama mora otvarati procese i stvarati klimu da se sasvim otvoreno, konkretno i kritički suočavamo s problemima u ostvarivanju ustavnosti i zakonitosti, konkretnim manifestacijama i nosiocima nepoštovanja i kršenja svih principa. Istovremeno, Savez komunista mora otvarati i šire procese idejno-političke diferencijacije u sopstvenim redovima i pozivati na sve vidove odgovornosti svakog ko ne poštuje ili krši Ustav i zakon; jačati svoju radničko-klasnu i revolucionarnu snagu. Otvoriti procese sopstvene debirokratizacije i prevazilaziti oportunistički odnos u određenim sredinama; radikalno menjati odnose u praksi mnogih organizacija i organa Saveza komunista koji se zadovoljavaju samo kreiranjem određene politike i propisa, a ne i s njihovim izvršavanjem i dr. Pri tome, moramo istrajati i prevladati sve žilave i zestoke otvorene ili prikrivene otpore koji stoje na tom putu, uvek računajući na podršku i aktivno angažovanje najšireg članstva Saveza komunista i radnih ljudi i građana. . .

Kontrarevolucionarni događaji na Kosovu i razni drugi grubi nacionalistički ispadi i manifestacije, napadi na legitimitet SKJ, iskrivljavanje istorije i posebno NOR-a i socijalističke revolucije, napadi na naše federalno uređenje, bratstvo i jedinstvo i ravnopravnost naših naroda i narodnosti, razni grubi napadi na sistem ONO i posebno JNA (kao što su iskrivljavanje njene ustavne uloge i pozicije, atakovanje na njene pripadnike i starešine i drugo), znače direktno atakovanje na suverenitet, integritet i nezavisnost naše zemlje. Očigledno je da svi ovi napadi nemaju samo ideološko-politički karakter, već oni predstavljaju direktnu subverzivnu i rušilačku delatnost u funkciji ostvarivanja ciljeva unutrašnjeg i spoljnog neprijatelja za destabilizaciju naše zemlje. . .

Predsedništvo CK SKJ je konkretno slučaj „Agrokomerca“ ocenilo kao grubo kršenje politike SKJ, drastično ispoljavanje birokratske i tehnokratske samovolje, bezakonja i gušenja samoupravljanja. Ocenili smo da se radi o blokadi sistema; da se mora ići do kraja u sagledavanju i raščišćavanju svih aspekata, uzroka, posledica; u utvrđivanju i preduzimanju oštrih mera odgovornosti prema svakom pojedincu i društvenom organu; da se do kraja izoštri i ispita poslovanje radnih organizacija, banaka, SDK i drugih nadležnih organa u svim republi-

ama i pokrajinama. Smatram da se moraju najodlučnije razobličavati slamati birokratske pojave i neformalne sprege izvršno-upravnih i političkih struktura koje ugrožavaju naš sistem i ruše politiku stabilizacije...

Iorba, 26—27. septembar 1987.

CENTRALNIKOMITET SKJ O IDEJNO-POLITICKIM PITANJIMA I ZADACIMA U OSTVARIVANJU USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI

Septembra 1987.

— Predsedništvo CK SKJ je konkretno slučaj „Agromerc“ ocelilo kao grubo kršenje politike SKJ, drastično ispoljavanje birokratske tehnokratske samovolje, bezakonja i gušenja samoupravljanja. Ocenili smo da se mora ići do kraja u sagledavanju i raščišćavanju svih aspekata, uzroka, posledica, u utvrđivanju i preduzimanju oštrih mera odgovornosti prema svakom pojedincu i društvenom organu, da se domaja izoštri i ispita poslovanje radnih organizacija, banaka, SDK i drugih nadležnih organa u svim republikama i pokrajinama. Smatram la se moraju najodlučnije razobličavati i slamati birokratske pojave i neformalne sprege izvršno-upravnih i političkih struktura koje ugrožavaju naš sistem i ruše politiku stabilizacije — rekao je Milan Pančevski...

— Posebno su značajne pojave koje znače grube napade na sistem >pštenarodne odbrane i JNA, kao i na osnovne tekovine NOR-a i socijalističke revolucije. U suštini radi se o napadima na osnove našeg postojanja kao zajednice i sistema, na naše istorijske perspektive, pa prema tome i na osnove našeg ustavnog uređenja. Kontrarevolucionarni logadžaji na Kosovu i razni grubi nacionalistički ispadi, napadi na legitimitet SKJ iskrivljavanje istorije i posebno NOR-a i socijalističke revolucije, napadi na bratstvo i jedinstvo i ravnopravnost naših naroda i narodnosti, razni grubi napadi na sistem ONO i posebno JNA: znače atakovanje na suverenitet, integritet i nezavisnost naše zemlje. Očigledno je da svi ovi napadi nemaju samo ideološko-politički karakter, već oni predstavljaju direktnu subverzivnu i rušilačku delatnost "adi ostvarivanja ciljeva unutrašnjeg i spoljnjeg neprijatelja za destabilizaciju zemlje. Za Savez komunista i za sve demokratske pokrete u vetu sasvim je jasno da se u ime nekakve kvazi-demokratije ne sme i te može tolerisati rušenje demokratije i legalno uspostavljenog uređenja zemlje i da je svaka demokratija klasna i da štiti klasne osnove Iruštva — rekao je Milan Pančevski...

Mitika, 26. septembar 1987.

PREDSEDNIŠTVO SFRJ O NAPADIMA NA JNA

Beograd, 18. februara 1987.

Predsedništvo SFRJ osuđuje napade na Jugoslovensku narodnu armiju i odbrambenu sposobnost zemlje, koji su se pojavili u pojedinih sredstvima informisanja i istovremeno se zalaže za konstruktivne kritičke rasprave, kojima se unapređuje razvoj svih delova društva,

uključujući i sistem opštenarodne odbrane i Jugoslovenske narodne armije. O tome se u današnjem saopštenju sa sednice Predsedništva SFRJ kaže:

Na sednici Predsedništva SFRJ, održanoj juče u Beogradu (predsedavao je predsednik *Lazar Mojsov*), razmatrana je, između ostalog, i informacija o napadima u pojedinim sredstvima javnog informisanja na Jugoslovensku narodnu armiju.

Naročito u poslednje vreme u nekim javnim glasilima objavljeni su napisi u kojima se, uz insinuacije i iskonstruisane kvalifikacije, grubo napada Jugoslovenska narodna armija. U nekim napisima dovode se u pitanje mesto i uloga Jugoslovenske narodne armije u političkom sistemu socijalističkog samoupravljanja, njena spremnost da čuva i brani nezavisnost, teritorijalni integritet i ustavom SFRJ utvrđeni poredak, opšte jugoslovenski karakter naše Armije, načela njenog organizovanja i način finansiranja, a posebno se metodama iz arsenala specijalnog rata teži narušavanju visokog ugleda Jugoslovenske narodne armije i njenog starešinskog kadra u društvu.

Posebno je karakterističan napad na najodgovornije starešine u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, naročito povodom nedavne posete saveznog sekretara za narodnu odbranu Narodnoj Demokratskoj Republici Etiopiji, koja je, kao uostalom i sve druge takve posete, ostvarena u okviru planirane prijateljske saradnje SFRJ sa nesvrstanim zemljama, uključujući i Etiopiju.

Predsedništvo SFRJ ocenjuje da napadi na Jugoslovensku narodnu armiju, oružane snage u celini i odbrambenu sposobnost zemlje, predstavljaju sastavni deo pojačanih napada na tekovine naše revolucije, ustavom SFRJ utvrđeni društveno-politički sistem, na federaciju, i da su deo pokušaja destabilizovanja situacije u zemlji i potkopavanja međunarodnog ugleda i pozicija Jugoslavije. Zbog toga je ovakvo pisanje u direktnoj suprotnosti sa Ustavom i zakonima.

Osuđujući ovakve postupke, Predsedništvo SFRJ se istovremeno zalaže za konstruktivne kritičke rasprave koje imaju za cilj unapređenje i razvoj svih delova našeg društva, uključujući i sistem opštenarodne odbrane i Jugoslovenske narodne armije. Predsedništvo SFRJ upozorava na opasnost potcenjivanja destruktivnih ciljeva klevetničke kampanje protiv Jugoslovenske narodne armije u pojedinim sredinama i ukazuje na neodložnu potrebu da svi državni organi i društveni faktori, pre svega, u sredinama gde se ti napadi javljaju, a i u celoj zemlji, u okviru svojih ustavom utvrđenih prava i dužnosti preduzmu mere za njihovo onemogućavanje.

Borba, 19. februar 1988.